

Martina Cichá a kolektiv, INTEGRÁLNÍ ANTROPOLOGIE. Triton, Praha 2014, 424 s.–

Recenzovaná kolektivní monografie Integrální antropologie, která vznikla pod taktovkou Martiny Ciché na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, má na české poměry smělou ambici – předložit zcela originální, dosud nepublikovanou koncepci integrální antropologie jež paradigmaticky vychází z filozofické antropologie Karla Máchy.

Úvodem je ovšem třeba zdůraznit, že kolektiv autorů si je plně vědom, že myšlenka integrální antropologie není nová, a to ani v našem prostředí. Vedoucí autorského kolektivu v předmluvě práce na tuto skutečnost poukazuje, ale zároveň trochu s povzdechem zdůrazňuje, že integrálních antropologů je poskovnu.

Početný autorský kolektiv (26 spoluautorů, mezi kterými bychom našli M. Gejdoše, D. Lužného, G. Maiella, T. Petráň, L. Pospíšila, B. Půtovou, M. Soukupa, V. Soukupa, Z. Uherka, L. Zajícovou, J. Zvěřinu) reprezentuje nejen různé antropologické specializace, ale i řadu badatelských center situovaných v renomovaných institucích. Jednotlivé kapitoly tak vycházejí jak z biologické (např. Evoluční antropologie, Klinická antropologie, Využití genetiky v antropologii), tak kulturní podstaty člověka (Archeologická antropologie, Filozofická antropologie, Psychologická antropologie, Politická antropologie, Antropologie města, Vizuální antropologie, Antropologie umění, Pedagogická antropologie, Ekologická antropologie).

Prostřednictvím této odborné knihy nabízejí autoři čtenářům vhled do široké a v mnoha ohledech současně velmi

specializované disciplíny, která staví na multidimenzionálním přístupu ke studiu člověka. Klíčovou otázkou knihy je: proč by měla být antropologie integrální? Autoři jsou přesvědčeni, že pouze integrální badatelský přístup dokáže v rámci antropologického bádání překročit hranice v drtivé většině úzce definovaných specializací. Ty podle nich vedou ke ztrátě schopnosti přistupovat k člověku v jeho celistvosti, komplexnosti, hloubce a složitosti.

Integrální by tak v antropologii měl být jak pedagogický, tak badatelský přístup, a to nejen při volbě tématu výzkumu, ale i výzkumného designu, metod a technik. Rovněž tak při interpretaci získaných dat a formulaci závěrů. Žádný jiný obor podle autorů nedokáže to, co antropologie – nahlízet na člověka holisticky. V opačném případě je disciplína pouze neorganickým slepencem přírodovědných a společenských věd oborů souvisejících mezi sebou pouze formálně. Pouze integrální pojetí může vést k podstatnému a v mnoha ohledech ještě netušenému rozvoji poznání všeho, co se člověka, potažmo lidstva bytostně dotýká.

Publikaci v českém prostředí chápu jako významnou přehledovou práci, která má na prvním místě ukázat základní problémy jednotlivých antropologických „subdisciplín“. Kniha je dle mého soudu určena co nejširšímu čtenářskému okruhu, čemuž je uzpůsobena i podoba jednotlivých kapitol, které v historické perspektivě představují nástin dané problematiky. Mnohdy složité jevy jsou prezentovány v drtivé většině jasně, srozumitelně, poutavě. Dílo je vybaveno bohatým obrazovým materiálem a množstvím tabulek a grafů. Závěrečný soupis literatury je reprezentativní.

U kolektivní monografie je třeba ocenit i její didaktický rozměr, věcnost a přehlednost. Antropologická obec tak byla obohacena o kompendium, které by rozhodně nemělo uniknout nejen její pozornosti.

František Bahenský (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Silvia Letavajová a kolektiv, SÚČASNÁ ALTERNATÍVNA RELIGIOZITA NA SLOVENSKU. Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnavě, Trnava 2014, 188 s., obr. přílohy–

Oslabení vztahu k tradičním náboženstvím, úpadek sakrálních forem zbožnosti na jedné straně a konzumnost, sekularizace a laicizace, orientace na materiálně, fascinace jinakostí, ale i tlaky na politickou a ekonomickou unifikaci, globalizační procesy, které s sebou přinášejí takřka neomezené možnosti virtuální a reálné prostorové mobility, transformují expanzi spirituálních možností. Reakcí na tento stav odcizení je snaha intenzivněji vnímat sebe sama a součástí procesu se stává znovuvytváření anebo znovuoobjevování náboženské identity čili hledání alternativních forem religiozity. Problematika současné alternativní religiozity na Slovensku se stala tématem právě recenzované publikace.

Úvodní kapitola Michaely Moravčíkové se věnuje otázce náboženské svobody ve vztahu k náboženským minoritám, a to jak ve slovenském, tak i evropském prostoru. Seznamuje nás se základním modelem vztahu církve a státu v evropských politikách. Podrobněji se zaměřuje především na vývoj laicizace a sekularizace jako na projevy moderní společnosti.

Stranou pozornosti autorky nezůstávají ani poměrně přísné podmínky registrace náboženských společenství v slovenském prostředí, jejich kritika a právní řešení konkrétních kauz (např. kauza Ateistické církve nevěřících).

Předmětem zájmu kapitoly, jejíž autorkou je Katarína Nádaská, je alternativní spiritualita a společenské paradigma ve vztahu k náboženskému proudu New Age. Příčiny formování názorů a náboženských představ, podstatu vzniku a změn v nových náboženských hnutích vnímá především přes národní prvek, životní styl, politické ambice, sekularizační snahy, globalizační procesy či vliv médií. Podle ní je jedním z hlavních cílů New Age jako sociokulturního fenoménu právě duchovní transformace společnosti. Dosahuje jí důrazem na duchovní rozvoj jednotlivce nikoliv skupiny, důrazem na prožívané emoce, city, přežitky a zážitky v duchovní rovině, domnělou volností a nezávaností svých členů, ale především alternativismem, který je jednou z hlavních charakteristik této náboženské skupiny. Na základě terénních výzkumů hledá odpovědi na otázky predispozic k vstupu a aktivit v alternativních náboženských komunitách z hlediska rodového i věkového principu.

Otázce islámu a muslimů na slovenském území se ve třetí kapitole věnuje Silvia Letavajová. V úvodní části rozebírá kulturně-historické koncepty vzniku a fungování této náboženské alternativy a věnuje se vývoji zájmu o problematiku islámu na Slovensku. Dále diferencuje muslimy z několika hledisek (např. podle země původu, věku, pohlaví aj.), ale jádrem studie se stává analýza integračních procesů s důrazem na náboženskou identitu. Náboženské aktivity vnímá prostřednictvím individuálního